

САНА ОРОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 8 (7805) ☆ 1995 жыл тохсунуу 21 күнэ. Суббота ☆ Сыаната—146 солкуобай 15 харчы

КҮННЭЭБИ ТЕМАҒА

СҮӨҮҮ КЫСТЫГА: ДЬЫЛ ОРОЙО

Аны ахсааннаах хонугуан—Дьыл оройо. Бу нэм сүөһүнүн инттар саха киһитигэр ураты билиэ. Өбүгэлэрбит бытыр-былыргыттан дьылы туоруур отторун-мастарын. Дьыл оройугар—Маннайгы Охонхоһойоко дьэри уонна ол киннитан дьэи икки алы арыаран тойоннуулар, сылгытыллар түбэстэн ча буолбут этэ. Төһө да Тымныа оҕуһун агар муһа төстүбүтүн, дьыл-күн сымныа быһымтыбытын иһин, бу хаалбыт нэмтэ дот курдук ниннээби кыстык ыйдарыгар снэмэнт сара от-мас, аһылын наада буолара.

Кыстык аһара өссө иннибитигэр дьир буоллахха, улууска бит-билгэ хайдаҕый? Бир чуолкай. Балаһыанна инни-үс сыллааҕы буолбатах. Оттох-мастаах кыстык. Иккиннэн, сүөһү-ас ахсаана хаһаайыстыбаларга биллэ сарбылынна. Ааспыт сыл кыстыгар кинилэргэ баар ынах сүөһү 47,8 бырыһыан курдуга эрэ интиллэр. Оттон сылга 60 бырыһыана хаалларыллан турар. Хаһаайыһынай структурата уларыһан, сүөһү чааһынай бас билин-тэ көһүүтэ баһыйда. Чааһынай секторга сүөһү эбиллэнэ лалла улаатта. Ол эбэтэр бүгүн манна 15446 ынах сүөһү кыстатыллар. Үөһүнэн, бааһынайдарга 7524 сүөһү баар. Итинэн билигин улуус үрдүнэн, ахсынны 1 күнүнээри туругуан, 25400 ынах сүөһүлээхпит, 10000-ча сылгылаахпыт. Манан көрдөххө, сүөһү уолсай ахсаана урукку сыллартан итэҕэйэ суох. Бачча сүөһүнү сыл таһаарар сорок турар.

Этиллибитин курдук, аһылыктаах кыстык. Хаһаайыстыбалар, чааһынайдар даһаны бу өртүнэн төбөлөрүн сыматтар. Балаһыанна барыларынгар бир, ырдэбил-көрдөбүл да тэҥник турар. Боро-дуусууһаны туттарыга да оннук, ким төһөнү дуо-габардаспытнан.

Онон бу бэлнэ нэм, кыстык туругун бир чотчу хаһаайыстыба, нэһилиэк олоһор ылан көрдөрөр судургу. Манник сымаллаах. Сылан нэһилиэтин бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председателэ **Н. Д. СОВАКИННЫ**н кэпсэтэбит.

—Кыстыкка дуо? Онно улахан туох да аһалда суох. Холкутук олоробут, кыстыкыбыт. Сыл таһар от-мас толору баар. Арай бородуусууһа суох,—дир Николай Данилович.

Итинэн бэрт холкутук, кыстык эрэ туһунан төбөнү сылпанка олорор дьону мин эрэ бу ыһылым аралдытта быһыылаах. Хайа мунун, оннук эрэ буоллук. Кырдыга, көрсө түһээт, кэпсэтээт үгэс-гир мөлтөх кыстык буолбатах. Хаһаайыһынааһын эмкэ уларыйдара. Сыланнар бааһынайынан барыахтарыттан уонна мөлтөх хааччыллылаах онноһор быларыһыгы кыстыкка этэнгэ күөбү булбуттара. Онно да ассоциациялара сүрүн тэрээһин болһуруос-тарга үлэлэспитэ. Быһыл оннук ыктарар үлэ да суохха дылы.

От-мас үрдүтэ. Онон: «Мнэстэттэн, чугастан бэйэлэрэ тиэнэллэр. Туох да айдаан суох»,—диэн буолла. Ити эрэри председатели уматык ыраа-быта мунчаардар. Нэһилиэк улахан. Манна үлэ-дир 79 бааһынай хаһаайыстыбаларыттан быһы-

гар кыамаат, мөлтөөн-ахсаан хаалар суох буолба-тах эбит. Уолсай баар балаһыанна кинилэрт да ыган эрдэ. Ордук бирдинилэн дьэи кэргэниэн бааһынайынан барыттары. Олус бытарыһыи наһи-үүһү төлөһүүгэ, техниканы атылаһыыга, ссуда-нан туһаныыга ыраахтардааҕа чуолкай.

Николай Данилович өссө бир түгэни этэн, бы-таран аһарыта дыксиннэрэр. Ол эбэтэр кыстыкка бородуусууһа суох, туттарыллыбат дьэи. Сылла-ҕы көрдөрүүнү этнэххэ эрдэ эрэри, үүнэн иһэр ыйдарынан буоллаһына, иннинээби 1993 сыллааҕы-тааҕар бу ааспыт сылга үүтү маһын икки төгүт сарбыллыбыт. Быһылгы кыстыкка үүт-ас туттары-лыбат. Кыраны ыһыларын дьэи кэргэн аһылын огостор. Оттон сороһун тоһорор буолуохтаахтар. Төһө дьэтэххэ, эт-үүт комбинатыттан эрдэттэн он-нук ыһыи оһоһуллубута, Ити, чуолаан, үүт-ас тар-дар кыһытгы ыйдарга эрэ. Манна даһатан эттэх-хэ, сыланнар бородуусууһа иһин киннии туттар-быттарыгар эт-үүт комбинатыттан ыһыахтаах үп-тэри-харчыларын ситэ аахса иһиктэр. Арай улуус-тааҕы үп управлениетынан кэлэр дотацияларын «син бирээллэр» дьэи буолла. Уолсайынан, бу өр-тө ааспыт сылга балаҕа бэрээдэктэниэ. Ол абаан-саап төлөнөр буолуобуттан. Атыннык эттэххэ, сылтааҕы дуогабардаспыт үүткэ, эикэ дотация 70 бырыһыана эрдэ төлөмүтэ. Кэллэҥи 30 быры-һыаннара тутулуктамытын күүтэллэр. Сорох ха-һаайыстыбалар, дуогабардаах бородуусууһаны бир-бөтөх, толорботох буоллаһтарына, онтуларын ыла-тара өссө болһуруос. Оннуктар, хайа үгүстэн, бааллар беҕэ.

Сыланнар бааһынайынан барыахтарыттан үлэ-хамнас тэрээһинигэр быдан сүүйдүлэр. Ол нөстөр-биллэр. Урукку соһуллар «айдааннара» аны суох. Бары өртүнэн угаа-сабаа барсан иһэллэр. Өссө со-рох-сороһор ордуктар даһаны. Холобур, арыһы эр-дэ бааһынайынан бытарыһаннар, улахан иэс-күүс соһуллубута. Паайга тугу ыһыттары бэйэлэрин ирээттэрэ буолбута. Билигинилэр курдук таһаары-стыбалар иэстэрэ соһуллубатаҕа, моой-арҕас сүктэ-риллэбэтэ. Николай Данилович даһаны нэһилиэ-кэ олох-дьаһах бу рынокка балаҕа көмүскэллээһин, оннук дьадаһы-быстыи суоһун ахтар.

Эрдэ чааһынай бас билинэн барыттар өссө ма-териальной-техническэй базаларын огостор, кэҕэти-нэр былааннаахтарын кэлсир. Холобур, нэһилиэк-кэ баар «Куолас» бааһынай хаһаайыстыбата бурду-гу үүннэриһин идэтиһэр. Маны П. Д. Трофимов хаһыс да сылын ситинилээхтик салайан үлэстэр. Бу ааспыт сайын 160 тонна бурдук валовоһ үүнү-түн хомуйбуттар. Кэллэ икки сана трактор, ыһык-мыттар, дьонун өссө базаларын огостолдор, кэҕэ-тинээллэр. Саҕа ыһылаат туттарга бырайыактагал-лар, сир огостуноохтаахтар. Бу быһылгы сыллааҕы былааннара эбит. Оттон тутууга нэһилиэк дьаһе-татын иһинэн биригээдэлээхтэр.

Сыланнар, дьэ, итинник олохтоох-дьаһахтаах кыстык иһис аһарын, дьыл оройун көрсөллөр.
С. СМЕРНИКОВА.

ПРЕЗИДЕНТ ЕЛКАТЫГАР

Тохсунуу 7 күнүгэр Дьонуускай куоракка Ого саас дыбарыһыгар Президент оҕолорго аналлаах еһата буолан ааста. Онон Чурапчы улууһуттан ах-сыа буолан сырыттыбыт.

Бийигини «Алаас» профдэкторийга түһэрбиттэрэ. Ити нүд сарсыардаттан бырааһыннык сааламмыта. Республикабыт Президент М. Е. Николаев кэлэн ээрдэлээбитэ, биргэ хаартыскаҕа түстүбүт. Бары-бытыгар Саҕа Дьыллааҕы бэлэҥи туттардылар. Киз-һэҕигэр Анна Саввинова, бырааттыг Толбоновтар, Егоровтар у.д.а. концерттарын көрдүбүт. Саҕа

Дьыллааҕы көрдөрүү эмкэ олус үчүгэй.

Профдэкторийытыгар кэлбипит бырааһынны-тааҕы аһылык тарыттар, эстрада артиба Юрий Платонов концерт бирдэ. Түмүгэр доһордоһуу биз-чэрэ буолла.

Өйтөн-санааттан сүлэст үтүө-кэрэ бырааһынныгы тэрийбит Президеһинитигэр Михаил Ефимовична, мантан бийигини ыһытты үрөх управлениетыгар, салайан иддэ сылдыбыт Н. Г. Винокурова, К. В. Харитонова истинник маһтанабыт.

Марина КРИВОШАПКИНА,
Г. П. Башарин аатынан Сылан орто оскуолатын ахсыс кылааһын үөрэнээчигэ.

РОССИЯҒА СААМАИ ЧЭПЧЭКИ КИЛИЭП

Ордовщина бааһыналарыгар Россияҕа саамай чап-чэп бурдукту үүннэрэллэр уонна хлебокомбинатта-рыгар бэйэлэрэ сиилэрингэр аһаан астыһылар. Аас-пыт күһүн бурдук үүнүүтэ өлгөм буолла; сорох оройуоннарга гентартан 30-туу центнери ыһылар.

Атыттарга тэҥнээтэххэ манна бурдук, онтон си-бэстэнэн аһын да бородуукталар чэлчэкилэрин уо-балас хас бирдин олохтооҕо биллэ. Бухаанга ки-лиэби 240 солк. аһылаһаһын, оттон ол кизгэ киһи сыаната ыалды оройуоннарга—360. Москваҕа—600-чэиэ солк. Уобаласка сыаналар рынок дьэи бас-баттах ыһылаһыттар, администрация ону кылаа-рынан хонтуруоллуурга кыһанар.

Синимонка: Нарыһкиннааҕы аһылык комбинатыгар күн аһын бизе суортаах 10 тоһаҕа тийэ киһиэ аһаһылар.

(РИТА—ССТА).

Сыаналаах кумааһыларга специалистанныбыт

Бийиги улууспутугар «Саха Инвест» инвестицион-най фонд 3962 акционердара бааллар, акционер 10-тан таһса тьф, устуука приватизационнай чети ук-нуттара. Россия аһын чиктээх фонддарыгар тэҥ-нээтэххэ, «Саха Инвест» өссө үчүгэй туруктаахтарга киирсэр. Төһө даһаны Президент М. Е. Николаев акциялар предриятиелар акцияларын 10 быры-һыанын бу фонд уставной фондатыгар ыһылар уон-на республика ордуут чөстэри «Саха-Азия оҕо-лоро» фонд ылан «Саха Инвест» акцияларыгар ата-таһыахтааһын тустарынан Ыһаахтара толоруллуба-калар улаханник оһустарытын үрдүнэн, бэйэтин акцияларын аһардас деловиска оһоньотон, акционер-дарыгар дивидент толүүрү быһаарыта. Ол курдук, 1993 сыл уонна ааспыт сыл I кварталын түмүгэ-ринэн 2 тьф., II кварталын түмүгүнэн 2,5 тьф. солкуобай харчыны хас бирдин акцияҕа ааһыта...

Государство баһыттан-дуолуттан тиксэр прэзент, олүүт бу дьэи 10 тьф. солкуобайга турар ваучеры түгүнэхтэригэр ыла үгэ күн-дьыл устан ааста, сыана даһаны үрдүү сатаата. Онон ити аһылы-быт дивиденнит ат буутун бизэрэн баран ыт буутун туһуука холоонноох буолан-таһыста. Ол да иһин үгүстэр дивидент туһа дьэи куоракка киирэн «ма-райдамматтар». Оноһорор үрдүттэн олорор куорат дьэио аһыа аһан ыһыттар эбит. Ылабатах дьэио кизэ мунһуулар (накопительная) счекка үүнэ см-тыахтаах. Онон иһикитин «от аһы тэһи бизэрэ-гэр» эрэ эриһэрбитигэр тийэбит.

Манна быһаччы үлэһипит, нэһилиэһиһтэн вау-черы хонуйан «Саха Инвест» акциятыгар уларыттыи операциятын оһорбут О. А. Толбоновтан туоһу-ласыһылар киһи билигин ити ИФ-ка кэтээн көрөр ээбиккэ киллэриллибитинэн эрэ сыһыаннааһын ту-һунан этэр. Оку таһынан Дьонуускайдааҕы фондовой киһи Чурапчытааҕы бэрэстэһиттэ буоларыгар абэ-һинэс сүктөриллибит. Оксана Афанасьевна аналлаах курска үөрэнэн, кытааннах экзамен туттаран, сого-рутааһыта сыаналаах кумааһыларга I категориһаах специалист аттестатын ылан кэлбитэ. Бу докумуону республика Уһкэ министерствота эрэ бирэр. Манник аттестаттаахтар билигингэ аһын тьа улуустарыгар суохтар. Онон бийиги, чурапчылар, үгэһипитин эмкэ урутаатыбыт.

Сыаналаах кумааһы (акция, облигация, вексель, о.д.а.) хайдах туттуллары-туһаныллары, эргитил-лэрин-урбатылары үгэһипит үчүгэйдик билбипит, муһаарарбыт үгэ. Оттон маннаха чуолкай эһипити бизэр, сөптөөх көмөнү оһорор иһинэн О. А. Тол-бонова буолар. Киһи көмөлөһүннэриэн, сүбэлэһи-бадалаах 21-243 телефонна эрийэн эбэтэр проз-водственной-технической комплекция управле-ния хонтуруатыгар кэлэн билсэригитигэр.

В. НИКИФОРОВ,

ТӨЛӨЙГӨ
ТЕЛЕФОН КИРДЭ

Бу телефоннай станция
этийн-хамнаын Муру-
йдаагы АТС үлэхиттэрэ
ааччыныахтара, Монтер
инита ОксанаВинова

РОВАТСКАЯ,
Автор фотога.

„Дьобур“ дьарыктыыр

Петр КАЛАЧЕВ.

улуустанбы «Дьонур» общество председателю.

ЧУРАПЧЫ СОККОЛОРО ХАННАБЫТЫЙ?

Никн сүл үнгэр мас тардымта дьон-сэргэ бийлэбидин ылан, спорт биер нөрүгэр кубулуйа охсон. Саха сириин араас улуустарыгар дохсунуу сайдан, бүгүн күүстээхтэртөн күүстээхтөр түһүлгэ-лэригэр кубулуйда. Ылан нөрүү 167 кг 200 т үнэһиһинэаах хол дойдута холоосһоосун булбатах.

Улдуслугулар ыгчат, спорт дышалаларынан даярктанар дьон Ю. Дмитриев, В. Винокуров бу болпуруска утумнаахтык ылсар кэинэрэ кэлбэтэ дүдүн ыйгытаахпын бадараны уонна, бадар, аныагыах сыйлынан Чуралчы Оомкото баар буоларыгар аралбин сүтөрбөппүн.

Григорий МАКАРОВ.

Мугудай.

